POLITISK KRONIK

UDLANDET

April 1963

1. – Den portugisiske regering afslår at lade en FN-undersøgelseskommission besøge Portugals oversøiske territorier, men tilbyder nabostaterne til de portugisiske kolonier i Afrika ikke-angrebspagter og samarbejde på forskellige områder.

Laos' neutralistiske, men stærkt venstreorienterede udenrigsminister Quinim Pholsena myrdes i Vientiane. Mordet sættes i forbindelse med voksende spænding inden for neutralisterne og mellem general Kong Lae og kommunisterne. Det kommer i de flg. dage til kampe mellem Kong Lae's tropper og de kommunistiske Pathet Lao styrker, og 8/4 begynder Kong Lae tilbagetrækningen af sine styrker fra Lerkrukkesletten. – 14. Ministerpræsident Souvanna Phouma meddeler, at der er opnået enighed om foreløbig indstilling af fjendtlighederne på Lerkrukkesletten, men indrømmer 18/4, at kampene fortsætter. – 16. Kina beskylder USA for at have fremkaldt kampene i Laos. En lignende beskyldning fremsættes 20/4 af Sovjetunionen. – 21. Ministerpræsident Souvanna Phouma meddeler, at han på et møde med den kommunistiske vicepræsident Souphanouvong har opnået dennes tilslutning til våbenstilstand. – 25. – 26. Understatssekretær i det amerikanske udenrigsministerium Averell Harriman forhandler i Moskva om stillingen i Laos og overrækker ministerpræsident Khrushchev en personlig skrivelse fra præsident Kennedy. I et fælles kommunique hedder det, at begge stater understøtter Genèveoverenskomsten om Laos af 1962. USA sender flådestyrker til Siambugten, og det meddeles, at en amerikansk kampgruppe vil blive stationeret i Siam for at deltage i manøvrer inden for SEATO.

I Damaskus og Aleppo indføres udgangsforbud efter sammenstød mellem Baathister (se 8/3) og tilhængere af Syriens øjeblikkelige sammenslutning med Den forenede arabiske Republik under præsident Nasser.

Den styrtede præsident i Guatemala, Ydigoras Fuentes (se 31/3), ankommer til Nicaragua. – 10. Guatemalas regering forbyder det kommunistiske parti. – 17. USA anerkender Guatemalas nye regering.

2. – Cuba beklager over for USA en episode 28/3, da et jetfly ved en fejltagelse angreb et amerikansk fiskerfartøj ud for Cuba. – 3. Den amerikanske regering erklærer i et svar på en russisk protestnote, at USA fralægger sig ethvert ansvar for landflygtige cubaneres landgangsforsøg i Cuba og har truffet foranstaltninger til at hindre sådanne foretagender fra amerikansk territorium. – 18. Formanden for det cubanske revolutionsråd i Miami, José Miro Cardona, træder tilbage og afløses af Antonio Maceo. Det amerikanske udenrigsministerium tilbageviser hans påstand om, at præsident Kennedy har brudt et løfte til de cubanske flygtninge om støtte til invasion i Cuba. – 27. Cuba gør USA ansvarlig for landflygtige cubaneres luftangreb på et raffinaderi ved Havana.

I Argentina forsøger generalerne Mon-

tero og Menendez kup mod præsident Guidos regering, fordi den ikke optræder tilstrækkelig beslutsomt mod peronisterne. Oprøret støttes af flåden, medens hær og luftvåben står på regeringens side. – 5. meddeler regeringen, at opstanden er knust.

4. – Frankrig og Den forenede arabiske Republik er enedes om at genoprette de diplomatiske forbindelser, afbrudt november 1956 (Suezkrisen).

6. – Der er afsluttet overenskomst mellem USA og Storbritannien om salg af Polarisraketter til britiske atom-ubåde til rådighed for det fælles NATO-forsvar.

7. – En ny forfatning i Jugoslavien betegner staten som socialistisk forbundsrepublik mod hidtil føderativ folkerepublik. Parlamentet skal bestå af 5 kamre, nemlig foruden forbundsforsamlingen af særlige afdelinger for finansielle anliggender, opdragelse og kultur, social velfærd og sundhedsvæsen samt et politisk-administrativt kammer. Der oprettes en post som regeringschef, medens marskal Tito hidtil har været både stats- og regeringschef. Antallet af vicepræsidenter reduceres fra 4 til 1. Ingen skal kunne beklæde den samme topstilling i mere end 8 år, herfra gøres dog en undtagelse for Tito.

8. – Ved valget i Canada (se 4/2) bliver de liberale det største parti i underhuset, men mangler 4 stemmer i at have absolut flertal. Med 41 pct. af de afgivne stemmer opnår de 129 (1962: 100) mandater, medens de progressive konservative får 33 pct. af stemmerne og 95 (116) mandater, Social Credit 12 pct. og 24 (30) mandater og det nye demokratiske parti 14 pct. og 17 (19) mandater. – 17. Premierminister Diefenbaker indgiver den konservative regerings afskedsbegæring, og de liberales leder, Lester B. Pearson, modtager generalguvernørens opfordring til at danne ny regering. Ministerlisten, der foreligger 22/4, omfatter 26 liberale ministre, deraf 10 fransk-canadiere. Paul Martin er udenrigsminister, Paul Hellyer forsvarsminister og Walter Gordon finansminister.

Det indiske parlament vedtager forsvarsbudgettet, der er 55 pct. større end det foregående år, og forsvarsminister Chavan meddeler, at hæren i de nærmeste år vil blive fordoblet og flåde og luftvåben forstærket.

9. – Sovjetunionen har i noter til USA, Storbritannien, Frankrig og Vesttyskland protesteret mod planerne om oprettelse af en NATO-atomstyrke, idet Vesttyskland herved efter Sovjetunionens opfattelse får adgang til atomvåben.

Præsident Kennedy underskriver et lovforslag, hvorefter Sir Winston Churchill bliver æresborger i USA.

Fhv. ministerpræsident George Bidault ankommer til Brasilien, hvor han får asyl (se 10/3).

De sydafrikanske myndigheder erklærer, at politiet har terroristorganisationen Poqo under kontrol. – 23. Den sydafrikanske regering fremsætter lovforslag (General Law Amendment Bill) med strenge sikkerhedsbestemmelser. Forslaget vedtages af repræsentanternes hus 29/4 og af senatet 1/5.

11. – Den amerikanske atom-ubåd »Thresher« er forulykket med 129 mand om bord.

Udenrigsminister Mohammed Khemisti såres hårdt ved et attentat i Algier og afgår ved døden 6/5. – 17. Mohammed Khider meddeler, at han fratræder som FLNs generalsekretær på gr. af uenighed i politbureau. 18/4 udnævner politbureau ministerpræsident Ben Bella til generalsekretær.

13. – Det meddeles i Cairo, at Saudi Arabien har forpligtet sig til at forhindre enhver infiltration i Jemen, medens på den anden side Den forenede arabiske Republik har erklæret sig rede til ikke at foretage fjendtlige handlinger mod Saudi Arabien og til fra 20/3 successivt at trække sine tropper i Jemen hjem.

17. – I Cairo underskriver præsident Nasser for Den forenede arabiske Republik (Ægypten), generalmajor Atassi (præsidenten for revolutionsrådet) for Syrien og ministerpræsident Bakr for Irak en erklæring indeholdende forfatningsudkast for en føderation af de tre lande, som skal stå åben for andre arabiske republikker. Forfatningen skal inden 5 måneder godkendes ved folkeafstemninger i de tre lande. Præsident Sallal erklærer, at Jemen snarest ønsker at tilslutte sig den nye FAR.

Den congolesiske regering under Cyrille Adoula omdannes, hvorved bl. a. den hidtidige udenrigsminister, Justin Bomboko, bliver justitsminister og Auguste Mabika-Kalanda udenrigsminister. I den omdannede regering, der tæller 26 ministre og 9 statssekretærer, er præsident Tshombes parti, CONAKAT, repræsenteret ved 3 og Lumunbas »nationale bevægelse« ved 6 (hidtil 2) medlemmer.

18. – En militærdomstol i Madrid dømmer kommunistlederen Julian Grimau Garcia til døden for forbrydelser under borgerkrigen. Dommen og henrettelsen, der finder sted 20/4, fremkalder stærke reaktioner uden for Spanien.

19. – Præsident de Gaulle erklærer, at Frankrig ikke tvivler på, at USA er fast besluttet på at kæmpe for Vesteuropa, men Frankrig må selv være i stand til at besvare et direkte atomangreb.

20. – Ministepræsident Khrushchev hilser i en udtalelse til den italienske avis Il Giorno pave Johannes XXIII's fredsencyclica 11/4 (»Pacem in terris«) som et vigtigt bidrag til fredens bevarelse.

I Jordan forkaster repræsentanternes hus med 31 stemmer mod 29 et tillidsvotum til ministeriet Rifai for dets optræden i anledning af demonstrationer i Jerusalem og andre byer for Jordans tilslutning til unionen mellem Ægypten, Syrien og Irak (se 17/4). – 21. Kong Hussein opløser repræsentanternes hus og udnævner en midlertidig regering med sin onkel Sherif Hussein bin Nasser som ministerpræsident og forsvarsminister og Amin Husseini som udenrigsminister. Regeringens hovedopgave bliver at afholde valg inden 4 måneder. Imidlertid har demonstrationerne bredt sig til hovedstaden Amman, og 29/4 erklæres undtagelsestilstand i grænseområderne for at hindre indsmugling af våben og infiltration af statsomvæltende elementer. – 23. Kong Hussein erklærer, at han ikke vil opgive tronen uden kamp, men Jordan er, hvis lejlighed gives, rede til samarbejde for at opnå fuld arabisk enhed.

23. – De kristelige demokraters forbundsdagsgruppe udpeger økonomiminister Ludwig Erhard til Konrad Adenauers efterfølger, når Adenauer til efteråret træder tilbage som forbundskansler. Af de tilstedeværende 225 forbundsdagsmedlemmer stemte 159 for Erhard og 47 imod.

Israels præsident siden 1952, Itzhak Ben-Zvi, afgår ved døden, 78 år gammel.

28. – I Østrig genvælges socialisternes kandidat, den 73-årige Adolf Schärf, som forbundspræsident for en ny 6 års periode med 55,4 pct. af de afgivne stemmer. Folkepartiets kandidat, den tidligere forbundskansler Julius Raab, får 40,6 pct. af stemmerne og politigeneral Josef Kimmel, der kandiderer for det europæisk-føderalistiske parti, knap 4 pct.

29. – Den britiske regering har opsagt Nordsø-fiskerikonventionen af 1882 til udløb 15/5 1964 og vil indbyde EEC- og EFTA-staterne samt Irland, Island og Spanien til en fiskerikonference i efteråret 1963.

Premierminister Sir Abubakar Tafawa Balewa meddeler, at Nigeria 1. oktober vil blive republik inden for Commonwealth.

30. – Valgene i Italien til deputeretkammer og senat viser tilbagegang for de kristelige demokrater og fremgang for kommunister og liberale. I deputeretkammeret, der nu tæller 630 medlemmer mod hidtil 596, har de kristelige demokrater med

38,3 (1958: 42,3) pct. af de afgivne stemmer 260 (273) mandater, kommunisterne med 25,3 (22,7) pct. 166 (140) mandater, Nenni-socialisterne med 13,8 (14,2) pct. 87 (84) mandater, de liberale med 7 (3,5) pct. 39 (17) mandater, socialdemokraterne med 6,1 (4,6) pct. 33 (22) mandater, neofascisterne (M.S.I.) med 5,1 (4,7) pct. 27 (24) mandater, monarkisterne med 1,7 (4,8) pct. 8 (25) mandater, republikanerne med 1,4 (1,4) pct. 6 (6) mandater, andre partier med 1,3 (1,8) pct. 4 (5) mandater.

Maj 1963

1. – I Algeriet træder landbrugsministeren og postministeren tilbage. Begge porteføljer overtages af ministerpræsident Ben Bella, der efter attentatet på Khemisti (se 11/4) også har overtaget udenrigsministeriet.

Indonesien overtager Vest Ny Guinea under navnet Vest Irian efter 7 måneders forvaltning ved FN.

2. – 5 Nassertilhængere i den syriske regering træder tilbage. – 8. Nassertilhængerne demonstrerer i Aleppo mod Baathpartiet. – 11. Salah Bitar's regering demissionerer, men 13/5 danner han ny regering af Baath-partiet og uafhængige unionister. Nassertilhængerne udelukkes også af revolutionsrådet, og en række officerer er afskediget.

Mellem Frankrig og Algeriet er der opnået enighed om en ændring af Evian-aftalerne, hvorefter de franske tropper skal være trukket tilbage fra Algeriet senest ved udgangen af 1964 i stedet for 1/7 1965.

Congo anmoder i noter til Israel, Indien, Canada og USA om hjælp til uddannelse af hæren. 29/4 er en tilsvarende note tilstillet Belgien.

5. – I Togo (se 12/1) vælges Nicolas Grunitzky og Antoine Meatchi til henholdsvis præsident og vicepræsident for 5 år. Samtidig godkendes ved folkeafstemning en ny forfatning og afholdes valg til lovgivende forsamling. – 15. danner Grunitzky, der ifl. forfatningen også er regeringschef, ministerium, i hvilket han selv beholder forsvars- og indenrigsministerierne, medens Georges Apedoamah overtager udenrigsministeriet.

6. – Schweiz optages i Europarådet.

9. – Den argentinske indenrigsminister Enrique Rauch angriber forskellige af regeringens medlemmer for ligegyldighed over for truslen fra peronister og kommunister og beskylder dem for korruption. – 12. Regeringen træder tilbage, og præsident Guido udnævner i de flg. dage en række nye ministre; i stedet for Rauch bliver general Osiris Villeagas indenrigsminister. – 24. Det kommunistiske parti forbydes, og medlemmer af partiet fratages valgret og valgbarhed og udelukkes fra offentlige stillinger og lærerembeder.

10. – På EFTAs ministerrådsmøde i Lissabon er der opnået enighed om at fremskynde afviklingen af industritolden mellem medlemsstaterne. Fra 1/1 1964 nedsættes tolden til 40 pct. af den oprindelige, og afviklingen skal være helt gennemført 1/1 1967 (se også Danmark 11/5).

Fra Peking meddeles, at Kinas kommunistiske parti har modtaget en indbydelse fra Sovjetunionens kommunistiske parti og i juni vil sende en delegation til Moskva for at forhandle med repræsentanter for Sovjetregeringen og det russiske kommunistparti om de ideologiske meningsforskelligheder mellem de to bevægelser.

11. – Præsident Kennedy og premierminister Lester Pearson er enige om, at der snarest muligt skal optages forhandlinger

om stationering af amerikanske kernevåben på canadisk territorium (se 30/1).

Ved en rekonstruktion af den irakske regering under Ahmed Hassan Bakr forstærkes Baath-partiets indflydelse på Nassertilhængernes bekostning. – 25. Et officerskomplot mod regeringen afsløres i Bagdad.

14. – Kuwait optages i FN (medlem nr. 111) efter enstemmig anbefaling af sikkerhedsrådet.

15. – Ved andetkammervalget i Holland går de pacifistiske socialister og kommunisterne frem på bekostning af det socialistiske arbejderparti, og de liberale taber stemmer til det nye bondeparti. Mandatfordelingen i det nye kammer er: det katolske folkeparti 50 (1959: 49), det socialistiske arbejderparti 43 (48), det liberale parti 16 (19), det antirevolutionære parti (protestantisk) 13 (14), den kristeligt-historiske union (protestantisk) 13 (12), det kommunistiske parti 4 (3), de pacifistiske socialister 4 (2), det politiske reformparti 3 (3), bondepartiet 3 (0), det politisk reformerte parti 1 (0).

16. – Forbundsdagen i Bonn godkender med alle stemmer mod 4 (4 undlader at stemme) den fransk-tyske samarbejdstraktat (se 22/1). 31/5 godkendes traktaten enstemmigt af forbundsrådet.

Den amerikanske astronaut major L. Gordon Cooper lander i god behold i Stillehavet efter at have omkredset jorden 22 gange i løbet af 34 1/3 time (se 3/10 1962).

Efter i alt 6 møder mellem Indien og Pakistan om Kashmir-spørgsmålet (se 1/11 1962) fastslår et kommunique, at der ikke har kunnet opnås enighed, og at der foreløbig ikke vil finde yderligere forhandlinger sted.

17. – Ved parlamentsvalget i Marokko opnår Fronten til forsvar for de konstitutionelle institutioner (se 20/3) 69 af i alt 144 mandater. Istiqlal 41 og den folkelige bevægelse (Union Nationale des Forces Populaires) 28. Desuden vælges 6 uafhængige. – 20. Istiqlal beskylder indenrigsminister Guedira for at have forfalsket valgresultaterne.

18. – 20. – Ved parlamentsvalget i Kenya under den nye forfatning, der giver landet indre selvstyre, opnår Jomo Kenyattas parti, Kenya African National Union (KANU) absolut flertal såvel i repræsentanternes hus som i senatet. I repræsentanternes hus er partistillingen: KANU med tilængere 67, Kenya African Democratic Union (KADU) under Ronald Ngala og African People's Party (APP), der havde sluttet valgpagt, 40 (32 plus 8), uafhængige 5; 5 pladser er ubesatte p. gr. af valgboycot i den nordøstlige region (somaliere). – 30. Jomo Kenyatta danner regering, hvori han selv overtager forsvars- og udenrigsministeriet samt ministeriet for indre sikkerhed, hvorunder politiet hører. Af de øvrige KANU-ledere bliver Tom Mboya justitsminister og minister for konstitutionelle anliggender, A. Oginga Odinga indenrigsminister og James S. Gichuru finansminister og minister for økonomisk planlægning.

20. – Et militært statskupforsøg i Tyrkiet mislykkes. Lederen, oberst Talat Aydemir, tages til fange.

Præsident Sukarno, Indonesien, bliver efter beslutning af den rådgivende folkekongres præsident for livstid.

21. – Israels parlament vælger den 73-årige Zalman Shazar, medlem af Mapai (arbejderpartiet) og Israels første undervisningsminister, til præsident efter Ben-Zvi (se 23/4). Shazar opnår 67 stemmer, medens hans modkandidat, Peretz Bernstein, det liberale parti, får 33, og 7 stemmesedler er blanke.

23. – Den græste politiker Grigoris Lambraki, der tilhører det stærkt venstreorienterede EDA, køres under politiske demonstrationer i Saloniki ned af en motorcyklist og afgår 27/5 ved døden. Oppositionspartierne angriber regeringen som moralsk

ansvarlig for drabet og kræver, at Karamanlis skal træde tilbage.

24. – NATOs ministerrådsmøde i Ottawa har besluttet at oprette en multinational eller interallieret atomslagstyrke.

26. – På en konference i Addis Abeba har 30 afrikanske stats- og regeringschefer, repræsenterende såvel Casablanca- som Monroviagruppen, underskrevet en pagt om oprettelse af »organisationen for Afrikas enhed«.

Ved en folkeafstemning i Schweiz forkastes med 450.000 stemmer mod 273.000 et socialdemokratisk forslag til forfatningsændring, hvorefter der skal afholdes folkeafstemning, før hæren kan udstyres med kernevåben (se 1/4 1962).

28. – Finlands præsident Kekkonen foreslår, at Skandinavien erklæres for kernevåbenfri zone.

Juni 1963

1. – På et møde i Tokio om Malaysiaproblemerne er præsident Sukarno, Indonesien, og premierminister Tunku Abdul Rahman, Malaya, enedes om at søge at løse spørgsmålene (se 1/2) i venskabelig ånd og om at søge afholdt en konference mellem Indonesien, Malaya og Philippinerne. – 11. På en konference i Manila af de tre staters udenrigsministre er opnået enighed om at arbejde for en konføderation af Indonesien, Malaysia og Philippinerne. Indonesien og Philippinerne opgiver deres modstand mod dannelsen af Malaysia imod, at der afholdes folkeafstemninger i Nord-Borneo, som Philippinerne gør krav på, Sarawak og Brunei.

Kenyas nye forfatning, der indfører fuldt indre selvstyre, træder i kraft. – 7. De kredsvalgte medlemmer af repræsentanternes hus (se 18.–20/5) supplerer sig som bestemt i forfatningen med 12 medlemmer, deraf 3 europæere og 2 asiater. Af de 12 mandater tilfalder de 11 KANU, 1 KADU. Europæeren Bruce McKenzie bliver landbrugsminister.

2. – Den laotiske ministerpræsident Souvanna Phouma appellerer til de kommunistiske og neutralistiske styrker om at indstille kampene på Lerkrukkesletten (se 1/4). – 5. tilbageviser Souvanna Phouma de kommunistiske beskyldninger mod USA for illegal våbeneksport til Laos. Mod denne erklæring vender den kommunistiske vicepræsident Souphanouvong sig 9/6. – 18. Souvanna Phouma protesterer i en skrivelse til den internationale kontrolkommission mod de fortsatte angreb af Pathet Lao styrker i Nordlaos.

Saudi Arabiens ministerråd vedtager at ophæve slaveriet mod erstatning til slaveejerne.

3. – Pave Johannes XXIII afgår ved døden, 81 år gammel. – 21. Kardinalkollegiet vælger ved første afstemning den 65-årige ærkebiskop af Milano, kardinal Giovanni Battista Montini, til pave. Han vælger pavenavnet Paul VI.

Cubas ministerpræsident Fidel Castro afslutter et månedlangt besøg i Sovjetunionen.

4. – Premierminister Lester Pearson meddeler, at Canada fra midten af maj 1964 vil udvide fiskerigrænsen fra 3 til 12 sømil.

5. – Den engelske krigsminister John Profumo udtræder af regeringen og nedlægger sit underhusmandat, efter at han i et brev til premierminister Macmillan har indrømmet, at han talte usandhed, da han 22/3 over for underhuset erklærede, at han ikke havde stået i forhold til fotomodellen Christine Keeler. – 6. Osteopathen dr. Stephen

Ward udtaler i et interview i Daily Telegraph, at han i 1962 underrettede M. I. 5. (kontraspionagen) om forholdet mellem Profumo og frk. Keeler, fordi han vidste, at hun også stod i forhold til den daværende russiske militærattaché, kaptajn Ivanov, og at han i maj 1963 gav indenrigsminister Brooke meddelelse om sin henvendelse til M. I. 5. – 17. Efter en debat i underhuset, hvor oppositionen angriber Macmillan for pligtforsømmelse ved ikke at have grebet ind på et tidligere tidspunkt, forkastes et mistillidsvotum til regeringen med 321 stemmer mod 252; 27 konservative undlader at stemme. – 20. Underhuset vedtager enstemmigt, at Profumo ved sin erklæring af 22/3 har gjort sig skyldig i grov foragt for underhuset. – 21. Macmillan har overdraget til Lord Denning, at undersøge den sikkerhedsmæssige side af Profumoaffæren. – 26. Profumo slettes efter egen anmodning af listen over medlemmer af Privy Council. – 27. Statsminister i udenrigsministeriet Joseph B. Godber udnævnes til krigsminister.

Arrestationen af Ayatollah Khomeini og andre shiitiske ledere, der bekæmper jordreformerne og kvindernes valgret, fører i Teheran og andre persiske byer til voldsomme uroligheder, der slås ned af hæren. Sikkerhedschefen, general Hassan Pakravan, hævder, at en ikke-shiitisk magt (Ægypten) står bag ved uroligheder.

Præsident Nyerere, Tanganyika, premierminister Milton Obote, Uganda, og premierminister Jomo Kenyatta, Kenya, enes på et møde i Nairobi om at lade udarbejde en forfatning for en østafrikansk føderation og indbyde Zanzibar til at deltage. Somalias udenrigsminster Abdullah Issa overværer mødet som observatør.

9. – Ved valget i Island beholder koalitionspartierne i regeringen Thors, selvstændighedspartiet og socialdemokratiet, flertallet i altinget. Mandatfordelingen i det nye alting bliver: selvstændighedspartiet 24 (1959: 24), fremskridtspartiet 19 (17), folkealliancen (kommunisterne) 9 (10) og socialdemokratiet 8 (9). Mellem folkealliancen og det nationale forsvarsparti, der lige så lidt som i 1959 opnår repræsentation i altinget, var der etableret valgsamarbejde.

Ved præsidentvalget i Peru får Fernando Terry Belaunde, der er fælleskandidat for sit eget parti, det folkelige aktionsparti (Acción Popular), og de kristelige demokrater (Partito Democrato Cristiano) 709.000 stemmer, Haya de la Torre (APRA) 623.000 stemmer og general Manuel Odria, Union Nacional Odrista, 463.000 stemmer.

10. – I en »fredstale« på American University i Washington meddeler præsident Kennedy, at USA, Storbritannien og Sovjetunionen er blevet enige om forhandlinger i Moskva i nær fremtid om en aftale om standsning af kernevåbenforsøg, og erklærer, at USA ikke vil afprøve kernevåben i atmosfæren, så længe andre stater ikke gør det. I de tre hovedstæder meddeles, at forhandlingerne i Moskva vil begynde i midten af juli. Storbritannien vil blive repræsenteret af Lord Hailsham, Lord President of the Council og minister for videnskab, og USA af Averell Harriman, understatssekretær i udenrigsministeriet. – 15. Ministerpræsident Khrushchev erklærer i et interview i Pravda, at præsident Kennedys tale betegner et fremskridt og indeholder en række positive momenter, men når Kennedy taler om afskaffelse af den kolde krig, savnes der en påvisning af, hvorledes den kolde krigs årsager kan fjernes. Khrushchev henviser i denne forbindelse til Tyskland- og Berlinspørgsmålet og stationeringen af amerikanske styrker i udlandet. Disse spørgsmål ønsker Sovjetunionen løst i forståelse med vestmagterne. – 18. Premierminister Macmillan erklærer, at Storbritannien ikke vil foretage kernevåbenforsøg i atmosfæren, så længe andre stater ikke gør det. – 30. Ministerpræsident Khrushchev udtaler under sit besøg i Østberlin ved en reception i anledning af kommunistlederen Walter Ulbrichts 70 års dag sin faste overbevisning om et genforenet Tyskland under det røde flag.

Den irakiske regering kræver i et ulti-

matum, at kurderne (se 10/3) inden 24 timer skal nedlægge våbnene. – 19. Fire medlemmer af regeringen indgiver deres afskedsbegæring som protest mod genoptagelsen af kampen mod kurderne.

11. – Den græske ministerpræsident Karamanlis demissionerer p. gr. af uenighed med kong Paul, der ønsker, at et planlagt officielt besøg af det græske kongepar i London skal gennemføres, medens Karamanlis mener, at de demonstrationer, der må ventes iværksat mod kongeparret, vil skade Grækenlands internationale anseelse. (Dronning Friderika er under et besøg i London i april blevet forulempet af demonstranter for frigivelsen af politiske fanger i Grækenland). – 19. Karamanlis' handelsminister, Panayotis Pipinelis, danner upolitisk forretningsministerium, som skal forberede nyvalg til parlamentet.

En buddhistmunk brænder sig selv ihjel på en gade i Saigon (Syd Vietnam) som led i en protestbevægelse mod regeringen for religiøs forskelsbehandling (præsident Ngo Dinh Diem er katolik). 16/6 opstår alvorlige uroligheder, som slås ned af politiet.

12. – Bolivia har besluttet at gøre sin udtræden af Organisationen af amerikanske Stater definitiv, fordi OAS ikke har formået at løse konflikten mellem B. og Chile om Leucaflodens vand. – 25. Bolivia afbryder de diplomatiske forbindelser med Sydafrika på gr. af den sydafrikanske regerings racepolitik.

I Georgetown, Britisk Guiana, sættes politiet ind mod demonstranter, der kræver premierminister Cheddi Jagans fratræden. – 17. Premierministerens hustru, Janet Jagan, udnævnes til indenrigsminister.

14. – Den franske nationalforsamling godkender med 325 stemmer mod 107 (kommunister og socialister) samarbejdstraktaten med Vesttyskland (se 16/5), medens 42 (radikale) undlader at stemme. 21/6 godkendes traktaten af senatet.

16. – Israels ministerpræsident, den 76-årige Ben Gurion, indgiver sin afskedsbegæring og nedlægger samtidig sit mandat i Knesset. – 24. Finansminister Levi Eshkol danner regering, i hvilken han selv – ligesom Ben Gurion – overtager forsvarsministeriet, medens handelsminister Pinhas Sapir tillige bliver finansminister. I øvrigt er regeringen i hovedsagen identisk med den foregående.

17. – Det portugisiske konsulat i Algier lukkes. 29/6 afbryder Den forenede arabiske Republik de diplomatiske forbindelser med Portugal. Disse skridt er i overensstemmelse med en vedtagelse på Addis Abeba konferencen (se 26/5).

Præsident Goulort omdanner den brasilianske regering. Blandt de nye ministre er Evandro Lins e Silva, der afløser Roberto Pinheiro som udenrigsminister.

18. – I stortinget rettes stærk kritik mod industriminister Kjell Holler i anledning af store udgiftsoverskridelser ved bygningen af statens koksværk i Mo i Rana. Et mistillidsvotum forkastes med 75 stemmer mod 73. Regeringen reddes kun ved, at socialistisk folkepartis 2 medlemmer, skønt enige i kritikken, stemmer sammen med arbejderpartiet. – 20. Kjell Holler indgiver sin afskedsbegæring efter offentliggørelsen af en undersøgelse af forholdene i de statslige kulgruber i King's Bay på Svalbard i anledning af en ulykke i november 1962. Det kritiseres, at regeringen netop har ladet stortinget vedtage en bevilling til gruberne på 3 mill. kr., skønt resultatet af undersøgelsen allerede var regeringen bekendt. – 21. Stortinget vedtager at udsætte afslutningen af indeværende session til 30/9. De 4 borgerlige partier, der tilsammen har 74 af stortingets 150 mandater, lige så mange som arbejderpartiet, erklærer sig villige til at danne koalitionsregering.

19. – I et budskab til kongressen foreslår præsident Kennedy, at der gennemføres en lovgivning om borgerlige rettigheder med

nye beføjelser mod raceadskillelse og -forskelsbehandling.

De to russiske kosmonauter, frk. Valentina Tereshkova og oberstløjtnant Valery Bykovsky, lander med faldskærm i Kazakhstan efter at have omkredset jorden henholdsvis 48 gange i ca. 2 døgn 23 timer og 81 gange i knap 5 døgn. Bykovsky har hermed slået Andrian Nikolajevs rekord august 1962 med ca. 25 1/2 time (se også 16/5).

20. – USA og Sovjetunionen underskriver i Genève en aftale om oprettelse af en direkte kommunikationslinje mellem Kreml og Det hvide Hus.

Den rumænske avis Scintcia offentliggør en skrivelse af 14/6 fra det kinesiske kommunistiske partis centralkomité til det russiske kommunistiske partis centralkomité. I skrivelsen opstilles 25 emner for de til 5/7 fastsatte russisk-kinesiske forhandlinger (se 10/5). – 18. Det russiske kommunistiske partis centralkomité erklærer, at en offentliggørelse af skrivelsen i Sovjetunionen er uhensigtsmæssig, da det ville nødvendiggøre et offentligt svar, hvilket ville føre til en yderligere skærpelse af polemikken. – 21. Det russiske kommunistiske partis centralkomité vedtager en resolution, hvori de kinesiske angreb betegnes som bagvaskelse. – 27. Tre medlemmer af den kinesiske ambassade i Moskva erklæres for personae non gratae og udvises af Sovjetunionen, fordi de har uddelt kinesisk propagandamateriale.

21. – I Italien har Giovanni Leone dannet kristelig-demokratisk mindretalsregering, efter at partiets generalsekretær Aldo Moro har måttet opgive at danne koalitionsregering af venstre og centrum. En lang række af Fanfanis ministre fortsætter i den nye regering, deriblandt udenrigsminister Piccioni.

22. – I Algeriet arresteres tidligere viceministerpræsident i eksilregeringen Mohammed Boudiaf, der 25/6 af ministerpræsident Ben Bella beskyldes for at have planlagt et statskup.

24. – Zanzibar og Pemba, britisk protektorat siden slutningen af det 19. århundrede, opnår indre selvstyre.

25. – Det svenske udenrigsministerium meddeler, at den 57-årige oberst Stig Wennerstrøm har tilstået, at han siden 1948 har spioneret for Sovjetunionen, og at to medlemmer af den russiske ambassade i Stockholm er blevet erklæret for uønskede i Sverige.

Det congolesiske parlament har vedtaget en lov, hvorefter Katanga deles i 3 dele, Nord Katanga, Øst Katanga og Lualaba.

DANMARK

April 1963

3. – Nationalbanken har i et brev af 19/3 til finansudvalget erklæret, at den uanset principielle betænkeligheder ikke vil tage afstand fra forslaget om en yderligere bemyndigelse til optagelse af statslån i udlandet (se 15/3). Banken understreger imidlertid nødvendigheden af, at den lånte fremmede valuta indgår i valutabeholdningen og dermed tjener til at styrke valutalikviditeten, og at kroneprovenuet af lånene ikke videreudlånes eller påvirker statens finanspolitik i øvrigt.

4. – Professor, dr. jur. Alf Ross udtaler i et responsum til folketingets udvalg om statsrevisorernes betænkning, at retssituationen bliver ganske flydende, hvis man ikke holder sig til forfatningens bestemmelser om, at udgifter ikke kan afholdes, med mindre de har hjemmel i finansloven eller dog er tiltrådt af finansudvalget. Han går dermed imod landsdommer Mogens Hvidt, der efter tjenestemandsforhøret over kontorchef Vagn Jensen, undervisningsministeriet, i anledning af overskridelse af bevillingen til statsseminariet i Jonstrup erklærede, at hensynet til effektiviteten tilsiger, at administrationen ikke lader sig hæmme af frygten for at begå formelle overtrædelser af den pågældende grundlovsparagraf.

Dansk Typograf-Forbund bliver ved den faste voldgiftsret idømt en bod på 30.000 kr. for meddelagtighed i ulovlige præstationsnedsættelser på de københavnske trykkerivirksomheder »Aller-Press« A/S og I/S »Husumtryk«.

5. – Den danske ambassadør i London meddeler den britiske regering, at den danske regering har besluttet, at 12 sømils fiskerigrænsen ved Færøerne fra 12/3 1964 skal være gældende for britiske fiskere, der i henhold til overenskomsten af 28/4 1959 med visse begrænsninger har haft ret til at fiske i området mellem 6 og 12 sømil fra basislinierne.

Overenskomstnævnet afsiger enstemmig kendelse om fordelingen af de beløb, der i loven om forlængelse af kollektive overenskomster (se 27/3) er afsat til lønforhøjelser for lavtlønnede arbejdere i lovens første gyldighedsår og til almindelige lønforhøjelser fra 1/3 1964.

8. – Fhv. justits- og socialminister K. K. Steincke afgår ved døden, 82 år gammel.

16. – Fhv. statsminister Erik Eriksen skriver i Berlingske Tidende, at »den plads i socialdemokratiets skygge, hvorpå det radikale venstre er henvisnet, frister på ingen måde venstre«.

21. – Jernindustriens Sammenslutning indskærper over for medlemmerne, at urimeligheder, der måtte opstå som følge af de ved lov fastsatte lavtlønstillæg, under ingen omstændigheder må rettes ved lønglidning.

23. – Ved forhandlinger mellem finansministeren og tjenestemændenes organisationer om den fremtidige dyrtidsregulering af lønninger og pensioner opnås enighed om, at der søges gennemført en ordning, hvorefter regulering sker for hver fulde 3 points udsving i reguleringspristallet ud over 100, og at en dyrtidsportion skal fastsættes til 3 pct. af bruttolønnen, ekskl. eventuelt stedtillæg, henholdsvis pensionen pr. 1/4 1963 med tillæg af eventuelle overenskomstportioner. Ved fald i reguleringspristallet under 100 vil spørgsmålet om den deraf følgende regulering blive optaget til forhandling. Der er endvidere truffet af-

tale om, at de ved beregningen af pristallet for januar 1963 henstående to overskydende points skal medføre en forhøjelse af tjenestemandslønninger og -pensioner på 1 pct. pr. 1/10 1963.

24. – Danmarks, Norges og Sveriges forsvarsministre enes på et møde i Stavanger om at foreslå oprettelsen af en nordisk beredskabsstyrke, som kan stilles til rådighed for FN.

25. – Regeringen fastholder over for oppositionen, at jordlovene skal gennemføres, 7 af lovforslagene inden folketinget tager ferie ved udgangen af maj, de 3 forslag om by- og egnsplanlægning i en mødeperiode i september, dog således, at ekspropriationsbestemmelserne tages ud af forslagene og fremsættes som et særligt lovforslag i næste folketingsår.

Professor, dr. jur. Max Sørensen har afgivet et responsum til folketingets udvalg om statsrevisorernes betænkning (se 4/4), hvori han hævder, at grundlovens bestemmelse om, at ingen udgift må afholdes uden hjemmel i finanslov og lign., må forstås med de begrænsninger, der følger af sædvaneretlig udvikling. Han mener, at der kan påvises en sædvane, hvorefter en minister selv uden finansudvalgets samtykke er berettiget til at afholde mindre betydende ubevilgede udgifter til påtrængende og uforudsete formål, og sidestiller i den henseende en ministeriel tjenestemand med ministeren.

26. – Det nordiske udenrigsministermøde i Oslo fordømmer den sydafrikanske regerings apartheid-politik, men der er enighed om, at økonomiske sanktioner over for Sydafrika vil være formålsløse, så længe Sydafrikas største handelspartnere ikke vil være med hertil.

Forslaget om udbygning af Danmarks tekniske Højskole og Danmarks Ingeniørakademi (se 4/10 1962) vedtages med 98 stemmer mod 2 (uafh.), medens 22 (18 k. f. og 4 uafh.) undlader at stemme.

På et møde af repræsentanter for Foreningen af Jernskibs- og Maskinbyggerier i Danmark og Centralorganisationen af Metalarbejdere i Danmark er der enighed om at intensivere bestræbelserne for at fremme produktiviteten, bl. a. gennem en effektiv udnyttelse af arbejdstiden og produktionsapparatet, således at konkurrenceevnen styrkes. Det besluttes at henvende sig til regeringen med krav om, at der snarest skaffes danske værfter mulighed for at yde kreditter på samme vilkår, som er gældende på verdensmarkedet, og endvidere er der enighed om nødvendigheden af under de nuværende konjunkturer for skibsbygningsindustrien at gennemføre en stabilisering af værfternes omkostningsniveau.

27. – Statsminister J. O. Krag erklærer, at intet af jordlovsforslagene indebærer den omvæltning af ejendomsforholdene, som man søger at skræmme med fra visse sider; det er »de store fisk«, regeringen vil ramme.

30. – Det nye reguleringspristal med basis januar 1963 = 100 (se 8/2) er for april beregnet til 102, nøjagtigt opgjort en stigning på 1,62 points i løbet af januar kvartal.

Maj 1963

1. – Statsminister J. O. Krag erklærer i en 1. maj-tale, at man ikke skal spekulere i den umulige tanke, at socialdemokratiet vil føre politik i koalition med socialistisk folkeparti. I øvrigt mener han, at der igen vil melde sig bredere samarbejdsmuligheder.

Forbundsformand Hans Rasmussen udtaler, at det er tænkeligt, at man skal lade lovgivningsmagten løse adskillige af de

spørgsmål, som hidtil har besværliggjort overenskomstafslutningerne, men spørgsmål om lønninger og lønstruktur bør løses af arbejdsmarkedets specialister.

Fhv. statsminister Erik Eriksen udtaler tvivl om EFTA-samarbejdets livskraft selv på kortere sigt og mener, at tiden for afgørende beslutninger nærmer sig.

2. – Det økonomiske sekretariat konstaterer i en oversigt over statsfinanserne i finansåret 1962–63, at både indtægter og udgifter er blevet større end efter det skøn, der lå til grund for omsforliget i foråret 1962. På udgiftssiden anslås overskridelsen til godt 200 mill. kr.

Folketinget vedtager enstemmigt forslag om ratifikation af konventionen om den kontinentale sokkel, hvorefter havbunden og undergrunden under havet ud for et land ikke kan undersøges eller udnyttes uden det pågældende lands samtykke.

3. – Kongeparret ankommer til Teheran på officielt besøg.

Finansminister Poul Hansen udtaler, at regeringen nøje har overholdt de finansielle forpligtelser, den påtog sig ved omsforliget, men de budgettal, der i fjor blev lagt til grund ved fastsættelsen af udgifts»loftet«, var ikke nøjagtige nok. Han har derfor iværksat en gennemgang af hele budgetlægningen, men et helt præcist skøn over udgifterne kan næppe nås, så længe en så stor del af statens udgifter er automatiske refusioner til kommunerne for udbetalinger, som staten ingen indflydelse har på.

4. – Der er nedsat et udvalg til at forberede lovforslag om en tillægspensionsordning. Direktør G. Drachmann, arbejdstilsynet, er formand.

8. – Forslaget om optagelse af statslån i udlandet (se 15/3) vedtages med 81 stemmer mod 60 (v., k. f. og uafh.), medens 10 (s. f.) undlader at stemme. Endvidere færdigbehandles forslaget om ændring i ligningsloven (se 30/11 1962), der vedtages med 89 stemmer mod 62 (v., k. f. og uafh.).

9. – På EFTA-ministerrådsmødet i Lissabon bekræfter minister Edward Heath, at Storbritannien vil ophæve tolden på dansk smør.

Landbrugernes Sammenslutning (LS) opfordrer regeringen til at undersøge mulighederne for, at Danmark går ind i fællesmarkedet uden hensyn til England, idet medlemslandene i EFTA som ventet har måttet stille sig afvisende over for de danske ønsker om øget landbrugseksport.

98 folketingsmedlemmer af alle partier har ved deres underskrift tilsluttet sig Dansk Ungdoms Fællesråds opfordring til boycot af sydafrikanske varer som protest mod apartheid-politikken.

10. – En delegation fra den tjekoslovakiske nationalforsamling ankommer til København på genvisit som folketingets gæster.

På det radikale venstres landsmøde i Odense, hvortil pressen – for første gang – har adgang, udtaler landbrugsminister Skytte, at der med den uenighed, der er konstateret om helhedsløsning og jordlove, ikke er mulighed for samarbejde mellem venstre og radikale, og han tror heller ikke på nogen tilnærmelse mellem venstre og socialdemokratiet lige straks. Venstre og konservative kan efter hans opfattelse ikke vente at få flertal sammen i folketinget, men det, der kan ske, er, at s. f. kan erobre den stilling, det radikale venstre har i dag. I øvrigt kommer han ind på skatteproblemerne og fremsætter en række udtalelser om skattefradragsret og kildeskat.

11. – På EFTAs ministerrådsmøde i Lissabon er der opnået enighed om fremskyndelse af afviklingen af tolden på industrivarer (se Udlandet 10/5). Danmark har ved bilaterale aftaler med de øvrige EFTA-lande opnået indrømmelser på landbrugsområdet, der åbner mulighed for en forøgelse af landbrugseksporten med ca. 70 mill. kr. årlig.

Det radikale venstres landsmøde vedtager en udtalelse, der under forudsætning af andre garantier mod skatteplyndring går ind for afskaffelse af skattefradragsretten,

med den tilføjelse (efter forslag af fhv. minister Bertel Dahlgaard), at der forinden skal være afholdt en vejledende folkeafstemning om spørgsmålet. I udtalelsen hedder det videre, at en eventuel indførelse af kildeskat må kædes sammen med en udvidelse af proportionalitetsbeskatningen. Landsmødet slutter op bag hovedbestyrelsens opfordring af 2/2 til boycot af sydafrikanske varer og opfordrer regeringen til at optage kontakt med de øvrige nordiske regeringer om mulighederne for en fællesnordisk skærpelse af de økonomiske sanktioner over for Sydafrika.

14. – Fugleflugtlinjen – færgeforbindelsen Rødby-Puttgarden (Femern) – åbnes.

15. – Venstres forslag om nedsættelse af et udvalg om foranstaltninger til fremme af landbrugets rentabilitet (se 15/3) vedtages i en ændret affattelse, hvorefter udvalget fortrinsvis skal undersøge virkningerne af de støtteforanstaltninger, der er gennemført, og søge at finde nye former for støtteforanstaltninger, når de nugældende love udløber. Vedtagelsen sker med 76 stemmer (s., r. v. og s. f.) mod 55 (v., k. f. og uafh.).

LO har opsagt overenskomsten af 6/6 1947 med Dansk Arbejdsgiverforening om samarbejdsudvalg.

Formanden for Sammenslutningen af Arbejdsgivere inden for Jern- og Metalindustrien i Danmark, direktør Knud Bræstrup, udtaler i sin generalforsamlingsberetning, at sammenslutningen med henvisning til helhedsløsningen vil indføre totalt lønstop, ikke alene for arbejderne, men også for funktionærerne.

Landbrugets erhvervsøkonomiske fagforening har udsendt opfordring til landmændene om at iværksætte leveringsstop fra 1/7.

16. – Økonomiminister Kjeld Philip fremsætter en redegørelse i folketinget i tilslutning til offentliggørelsen af den økonomiske årsoversigt.

Trafikminister Lindberg besvarer en forespørgsel fra v. og k. f. om regeringens planer m. h. t. placeringen af en Øresundsbro. Ministeren erklærer, at hverken han eller regeringen har ønsket at tage stilling til den ene eller den anden linjeføring, før der er forhandlet med den svenske regering. Af debatten fremgår i øvrigt, at der er stærk stemning for at vælge den sydlige linjeføring København-Malmø, og at det er en almindelig opfattelse, at Storebæltsbroen må bygges før en bro over Øresund.

Formanden for Dansk Arbejdsgiverforening, fabrikant Svend Heineke, udtaler på foreningens generalforsamling, at helhedsløsningen ikke egner sig til gentagelse, og at organisationerne på arbejdsmarkedet må finde frem til forhandlingsregler, der på en gang forhindrer samfundsskadelige konflikter og samfundsøkonomisk uønskede forlig.

17. – Ved 2. behandling af de 7 af de 10 jordlovsforslag (se 25/4) forkastes et forslag fra v. og k. f. om at standse behandlingen og henvise forslagene til fornyet udvalgsbehandling, hvori skal indgå de to partiers forhandlingsoplæg, med 91 stemmer (s., r. v. og s. f.) mod 69. Erik Eriksen udtaler, at det efterlader et forstemmende indtryk, at man nu lader s. f. overtage venstres historiske rolle i jordlovgivningen.

Nationalbankdirektør Svend Nielsen har modtaget regeringens opfordring til at fortsætte endnu et år ud over 1/9 1963, da han ville være faldet for den normale aldersgrænse.

19. – Statsministeriet har nedsat et udvalg af juridiske professorer med den opgave at redegøre for problemerne i forholdet mellem grundlovens bestemmelse om, at ingen udgift må afholdes uden hjemmel i finansloven, og den praksis, som i finansåret 1960–61 er fulgt af administrationen, bevillingsmyndigheden og statens revisionsmyndigheder (se 4/4 og 25/4).

20. – Det juridiske fakultet ved Københavns Universitet har afslået at afgive et – af v. og k. f. ønsket – responsum om, hvorvidt jordlovskomplekset indeholder

ekspropriationsbestemmelser. Derimod foreligger der svar fra 4 af 6 professorer ved Århus Universitet, hvoraf 1 (professor Max Sørensen) ikke mener, at bestemmelserne er ekspropriative, medens de 3 andre ikke med fuld tilstrækkelighed kan svare på, om forslagene er i overensstemmelse med grundlovens § 73 om ekspropriation.

På LOs generalforsamling erklærer formanden, Eiler Jensen, at arbejdsgiverforeningen havde spekuleret i et sammenbrud af overenskomstforhandlingerne med politiske indgreb og måske sprængning af regeringen til følge, derfor var fagbevægelsen gået ind for helhedsløsningen. Forbundsformand Hans Rasmussen udtaler, at fagbevægelsen nok skal til at interessere sig for indkomstpolitik og ikke være bange for at bruge den politiske magt. Forbundsformand Alfred Petersen understreger, at han tager medansvar for helhedsløsningen, samt at fagbevægelsen må styrke sin politiske magt.

21. – Folketinget færdigbehandler forslaget om udvidelse og ombygning af rigshospitalet (se 14/3), der vedtages énstemmigt.

Statsminister J. O. Krag udtaler på LOs generalforsamling, at med omsen suppleret med skat ved kilden vil skattesystemet virke som en indbygget, automatisk konjunkturregulator i finanspolitikken, og udtrykker sin glæde over, at det radikale venstre på sit sidste landsmøde har indtaget en positiv holdning til en realitetsforhandling om skat ved kilden.

22. – Ved 1. behandling af forslag til beslutning om godkendelse af statsregnskabet for 1960–61 giver partiernes ordførere udtryk for, at det er folketinget og dette alene, der har bevillingsretten, og folketingsformand Gustav Pedersen (s.) understreger, at grundlovens § 47 ikke kan underkastes forvaltningsretlig fortolkning. Finansminister Poul Hansen slutter sig til denne opfattelse og giver tilsagn om, at han vil søge overskridelserne nedbragt til et minimum.

Folketinget færdigbehandler forslag til ny arvelov samt forslag om statens overtagelse af hovedlandevejene og om bestyrelsen af de offentlige veje, der alle vedtages énstemmigt, idet dog venstre undlader at stemme om de to sidstnævnte forslag.

Regeringspartierne afviser oppositionens ønske om, at et udvalg af jurister skal undersøge jordlovsforslagenes overensstemmelse med grundloven, og om et responsum fra det juridiske fakultet ved Københavns Universitet om forkøbsretten og grundlovens bestemmelser om ekspropriation.

Statsminister J. O. Krag afviser i sit svar på et spørgsmål af Aksel Larsen (s. f.), at regeringen skal drage omsorg for, at statens institutioner følger opfordringen til ikke at købe sydafrikanske varer, som har fået tilslutning fra 100 folketingsmedlemmer (se 9/5).

27. – Danmarks ambassadør ved EEC protesterer i det belgiske udenrigsministerium mod fællesmarkedskommissionens beslutning af 22/5 om at forhøje tillægsafgiften på fjerkræ fra tredjelande fra 20 til 30 pf. pr. kg. Lignende henvendelser foretages i de øvrige fællesmarkedslandes hovedstæder.

28. – Det meddeles, at regeringen har besluttet, at statsminister J. O. Krag under sit forestående besøg i Moskva skal invitere ministerpræsident Khrushchev til at besøge Danmark.

Højesteret stadfæster landsretsdommen af 25/6 1962 og frifinder dermed monopoltilsynet for landbrugets krav om godkendelse af en basispris på 7,50 kr. som grundlag for afgiftsfastsættelsen i henhold til hjemmemarkedsordningen for mejeriprodukter.

29. – Den politiske afslutningsdebat i forbindelse med tillægsbevillingslovforslagets 3 behandling indledes med indlæg af partiernes politiske ordfører K. B. Andersen (s.), Erik Eriksen (v.), Poul Møller (k. f.), Helge Larsen (r. v.), Aksel Larsen (s. f.)

og Iver Poulsen (uafh.). Desuden taler grønlænderen Rosing og Morten Lange (s. f.), der fremsætter dagsordensforslag, hvorefter regeringen opfordres til at arbejde for, at Sydafrikas væsentligste handelspartnere deltager i en organiseret økonomisk boycot af Den sydafrikanske Union for på denne måde at medvirke til at bringe apartheidpolitikken til ophør. Aksel Larsen har forinden foreslået en dagsorden, der giver tilslutning til præsident Kekkonens tanke om en aftale mellem de nordiske lande om at afstå fra at tillade atomvåben på deres område, og opfordrer regeringen til at forhandle herom med de andre nordiske landes regeringer.

Statsminister J. O. Krag erklærer i sit svar på et spørgsmål fra O. Mathiasen (s. f.), at regeringens standpunkt til placering af atomvåben på dansk territorium er uændret, og at det også gælder atomladninger i ubåde i danske farvande.

30. – Statsminister J. O. Krag udtaler under den fortsatte storpolitiske debat i folketinget, at regeringen ikke har til hensigt at udskrive valg før valgperiodens udløb, og erklærer sig enig med v. og k. f. om, at ingen realistiske forhandlingsmuligheder i henseende til at overvinde den handelspolitiske deling af Europa må forsømmes. Udenrigsminister Per Hækkerup erklærer, at Danmarks godkendelse af planen om en fælles NATO-atomstyrke ikke medfører nogen ændring i Danmarks afvisende holdning til spørgsmålet om atomvåben på dansk område, at en statslig boycot over for Sydafrika forudsætter en gyldig vedtagelse herom i FN, og at regeringen ikke kan opfordre andre lande til at iværksætte foranstaltninger, som den ikke selv anser sig for berettiget til at træffe. Ved debattens afslutning tager tinget énstemmigt udenrigsministerens redegørelse til efterretning, idet s. f. undlader at stemme, og de folkesocialistiske dagsordensforslag er hermed bortfaldet.

31. – Folketinget færdigbehandler og vedtager de 7 jordlovsforslag, som regeringen har krævet gennemført inden ferien, nemlig forslag til lov om erhvervelse af landbrugsejendomme (bopælspligt for ikke-landbrugsuddannede), forslag om ændringer i lov om landbrugsejendomme (udvidet adgang til samdrift), forslag om ændringer i statshusmandsloven (statens forkøbsret), forslag til lov om kommuners forkøbsret til fast ejendom samt støtte til kommuners jordkøb, forslag om ændringer i lov om naturfredning, forslag om ændring i lov om vurdering og beskatning til staten af fast ejendom samt forslag om ændring i lov om særlig indkomstskat. S., r. v. og s. f. samt Grønlandsminister Gam stemmer for og de uafhængige imod samtlige 7 lovforslag, v. og k. f. stemmer imod 6 af forslagene og undlader at stemme om forslag om ændringer i lov om landbrugsejendomme, Hans Schmidt (sl. p.) stemmer for 3 af forslagene, imod 1 og undlader at stemme om 3, og Rosing (Grønland) undlader at stemme i alle tilfælde.

Samtlige 71 medlemmer af venstres og det konservative folkepartis folketingsgrupper begærer folkeafstemning i henhold til grundlovens § 42, stk. 1, om 4 af de vedtagne jordlovsforslag: forslag til lov om erhvervelse af landbrugsejendomme, forslag om ændringer i statshusmandsloven, forslag til lov om kommuners forkøbsret og forslag om ændringer i naturfredningsloven.

Statsminister J. O. Krag udsætter sit besøg i Sovjetunionen (se 28/5) p. gr. af folkeafstemningen, der fastsættes til 25/6.

I den forløbne del af folketingsåret 1962–63 er der vedtaget 127 lovforslag, heraf 126 regeringsforslag, samt 9 forslag til beslutning. 23 lovforslag, heraf 10 regeringsforslag, samt 4 forslag til beslutning er ikke færdigbehandlet eller er taget tilbage.

Juni 1963

3. – Fhv. statsminister Erik Eriksen (v.) udtaler i radioen i anledning af 10 års dagen for grundloven af 1953, at de ændrede grundlovsbestemmelser har virket tilfredsstillende og efter deres hensigt, men for at folkestyret kan virke fuldt tilfredsstillende kræves der en reform af folketingets arbejdsformer, bl. a. må det have sagkyndig bistand til udformningen af selvstændige lovforslag uden at skulle bygge på ministeriets embedsmænd, og arbejdsgangen må forenkles.

4. – Præsident Habib Bourguiba, Tunis, ankommer til København på officielt besøg.

5. – Danmarks tidligere ambassadør i Washington Henrik Kaufmann er afgået ved døden, 74 år gammel.

Statsminister J. O. Krag hilser i en grundlovstale med tilfredshed, at grundlovens bestemmelse om folkeafstemning kommer til anvendelse for første gang over for 4 af de vigtige jordlovsforslag.

Finansminister Poul Hansen oplyser i sin grundlovstale, at regeringen har til hensigt i sommerens løb af forberede en skattereform; selv om der er store tekniske vanskeligheder ved at gennemføre en skat ved kilden, er der håb om, at regeringen kan nå frem til et forslag herom.

Fhv. statsminister Erik Eriksen (v.) udtaler, at det vil være forkert at lægge en almindelige politisk stillingtagen i resultatet af folkeafstemningen.

Folketingsmand I. A. Rimstad (uafh.) udtaler, at det vigtigste i den kommende tid er, at de tre borgerlige partier (v., k. f. og uafh.) finder hinanden på et reelt grundlag som modvægt mod socialiseringen af hele samfundet.

6. – Den højere afgift på fjerkræ til fællesmarkedet er trådt i kraft (se 27/5).

For at sikre den indenlandske forsyning af sukker under de aktuelle forhold på verdensmarkedet (hvor prisen er steget til ca. 2 kr. pr. kg) har handelsministeriet med øjeblikkelig virkning indført kontrol med udførslen af visse sukkerholdige varer, bl. a. chokolade.

7. – Efter et møde i handelsministeriets sukkertilsyn er det besluttet, at de danske sukkerfabrikker fra 8/6 skal nedsætte prisen på sukker med 15 øre til 1,15 kr. pr. kg. Nedsættelsen er muliggjort ved den forøgelse af sukkerpuljens midler, der fremkommer ved, at den væsentligste del af den sukkerforbrugende industri ifl. den gældende sukkerordning må betale dansk sukker med verdensmarkedsprisen, der er steget stærkt.

8. – Statsminister J. O. Krag udtaler over for Erik Eriksen (se 5/6), at han må tage forbehold med hensyn til de politiske konsekvenser af resultatet af folkeafstemningen.

9. – Dansk Samlings hovedbestyrelse vedtager at anbefale at stemme for lovforslagene om naturfredning og kommunernes forkøbsret og imod forslagene om statens forkøbsret og erhvervelse af landbrugsejendomme ved folkeafstemningen. Danmarks retsforbund indtager det samme standpunkt.

10. – Retsforbundet indleverer partianmeldelse til indenrigsministeriet med 14.500 underskrifter.

11. – Fhv. statsminister Erik Eriksen udtaler, at konsekvensen, om regeringspartiernes forslag falder ved folkeafstemningen, må blive, at man gennem drøftelser og forhandlinger i folketinget må finde frem til forslag, som kan samle bredere tilslutning.

Havnearbejderne i Københavns frihavn vedtager, at de fra 1/7 vil nægte at losse skibe, der ankommer med sydafrikanske varer, og henstiller til importørerne af sydafrikanske varer at stille importen i bero indtil videre.

14. – I anledning af, at Danmarks retsforbund og Danmarks kommunistiske parti har klaget til folketingets ombudsmand over, at de ikke bliver ligestillet med folketingets partier ved udsendelserne i radio og TV forud for folkeafstemningen om jordlovsforslagene, afæsker ombudsmanden radiorådet en udtalelse om, hvorvidt det finder afgørelsen forenelig med højesteretsdommen i sagen de uafhængige mod radioen forud for sidste folketingsvalg.

18. – Radiorådet fastholder over for ombudsmanden sin afgørelse i spørgsmålet om retsforbundets og kommunisternes adgang til folkeafstemningsudsendelserne i radio og TV.

19. – Den norske regering meddeler, at ministerpræsident Khruchschev i foråret 1964 vil aflægge officielt besøg i Norge, Sverige og Danmark.

20. – Folketingets ombudsmand har tilkendegivet, at radiorådet burde ændre afgørelsen i spørgsmålet om de politiske partiers adgang til radio og TV (se 18/6).

21. – Skønt uenig med ombudsmanden bøjer radiorådet sig med den begrundelse, at det inden for statsadministrationen er praksis at følge hans henstillinger.

LOs forretningsudvalg vedtager at opfordre Frie faglige Internationale og den danske regering til at gøre deres indflydelse gældende inden for FN for en verdensomspændende boycot af varer fra Sydafrika og fastholder sin tidligere opfordring til forbrugerboycot. Samtidig advares mod ulovlige aktioner (se 11/6).

Formanden for LS, gårdejer Kr. Søgaard, foreslår, at der søges gennemført eksportstop for landbrugsprodukter i stedet for leveringsstop (se 15/5).

25. – Folkeafstemningen giver til resultat, at de 4 jordlovforslag bortfalder, idet antallet af nej-stemmer ligger mellem 57,4 pct. (forslaget om ændringer i lov om naturfredning) og 61,6 pct. (forslaget om erhvervelse af landbrugsejendomme) af samtlige gyldige stemmer og mellem 41,5 og 44,5 pct. af samtlige stemmeberettigede. 73 pct. af samtlige stemmeberettigede deltager i afstemningen.

Ved folketingsvalget i november 1960, da valgdeltagelsen var 85,5 pct., fik de partier, der har anbefalet samtlige 4 lovforslag (s., r. v., s. f. og komm.) i alt 55,1 pct. af stemmerne og oppositionen (v., k. f. og uafh.) 42,3 pct. Endvidere fik retsforbundet (se 9/6) i 1960 2,2 pct. af de afgivne stemmer.

Lederne af regeringspartierne og de to store oppositionspartier udtaler sig for nye jordlovsforhandlinger, medens s. f. og uafh. ønsker valg.

26. – Regeringen beslutter, at dens særlige jordlovsudvalg snarest muligt skal udarbejde nye lovforslag i stedet for de ved folkeafstemningen forkastede. Statsminister J. O. Krag udtaler, at oppositionen vil kunne få al mulig sagkyndig hjælp i arbejdet med at omsætte deres skitse til konkrete lovforslag.

27. – Regeringspartiernes folketingsgrupper godkender regeringens beslutning om forhandling med v. og k. f., evt. også med de uafhængige, om nye jordlove.

Landbrugsminister Skytte udtaler, at han ikke tænker på at trække sig tilbage som følge af jordlovforslagenes forkastelse.

28. – Repræsentanter for regeringen og de to store oppositionspartier enes om, at regeringen skal udarbejde nye jordlovforslag til fremsættelse til efteråret, og at der ikke skal afholdes møder i folketinget i september for at gennemføre de 3 lovforslag om by- og egnsudvikling.

De uafhængige kræver nye mænd på landbrugs- og kulturministerposterne som betingelse for at deltage i forhandlingerne om en jordlovgivning og erklærer, at den logiske konsekvens af afstemningen 25/6 må være et folketingsvalg udskrevet så hurtigt som muligt.